

MAANDBLAD

OKTOBER 2006

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

“Visbennen op de kaai”

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

lid van de unie der belgische periodieke pers

maritiem tijdschrift

Neptunus v.z.w.

Postbus 17

8400 Oostende

Tel. en Fax: **059/80.66.66**

e-mail: **vzw.neptunus@pi.be**

Neptunus een Belgisch Maritiem tijdschrift

Met informatie

..... over de **Marine**

..... over de **koopvaardij**

..... over **vreemde oorlogsbodems**

..... over ons **maritiem verleden**

..... over de **havenactiviteiten** en

over nog zoveel meer **interessante maritieme aangelegenheden**

Abonneer U

of schenk uw vrienden of kennissen een abonnement

Jaarlijks abonnement: € 15

Beschermd abonnement: € 20

Weldoend abonnement: € 30

te storten op rekening **473-6090311-30**
van Neptunus, Postbus 17, 8400 Oostende

COPIE CLIENT / KOPIE CLIENT

montant en lettres / bedrag in letters

date mémo / memodatum montant en EUR / bedrag in EUR

compte donneur d'ordre / rekening opdrachtgever

compte bénéficiaire / rekening begunstigde

380-0096662-24

nom bénéficiaire / naam begunstigde

OOSTENDSE HEEMKRING

DE PLATE VZW

communication / mededeling

date de remise / datum afgifte

EURO

Copie client, présenter uniquement en cas de versement
Kopie cliënt enkel bij storting voorleggen

EURO

signature(s)
handtekening(en)

date de signature / datum ondertekening

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	■		■		

*En cas de complètement manuel, un seul caractère noir (ou bleu) par case
Bij manuele invulling, één zwart (of blauw) karakter per vakje*

*Ne pas accepter en paiement
Niet ter betaling aanvaarden*

date mémo (facultatif) / memodatum (facultatief)
(uniquement pour exécution dans le futur)
(enkel voor uitvoering in de toekomst)

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	■		■	

compte donneur d'ordre / rekening opdrachtgever

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

nom et adresse donneur d'ordre / naam en adres opdrachtgever

montant / bedrag **EUR** **CENT**

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

compte bénéficiaire / rekening begunstigde

380-0096662-24

nom et adresse bénéficiaire / naam en adres begunstigde

**OOSTENDSE HEEMKRING
DE PLATE VZW
HENDRIK SERRUYSLAAN 78B 19**

8400 OOSTENDE

communication (en MAJUSCULES) / mededeling (in HOOFDLETTERS)

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Ne rien écrire ci-dessous / Hieronder niets schrijven

**VIREMENT OU VERSEMENT
OVERSCHRIJVING OF STORTING**

ING

02

T

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 35

NUMMER 10

MAAND oktober 2006

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 257: **R. Jansoone:** Op "Themis" bankje: de gerechtelijke nasleep van de Vissersopstand in 1887 (1).

blz. 263: **R. HOUWEN:** Herinneringen aan de eerste oorlogsmaanden 1940 (slot).

blz. 269: **I. VAN HYFTE:** Van een brouwerij naar een gerenommeerde sportzaak.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever : Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem.

Raymond HOUWEN: Meeuwenlaan 9, 8400 Oostende.

Yvan VAN HYFTE: Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.

OKTOBER ACTIVITEIT

De Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot de volgende avondvoordracht op

donderdag 26 oktober 2006 om 20 uur

in de Conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende.

Onderwerp: DE VOLKSSCHOUWBURG "(IN) HET WITTE PAARD" TE OOSTENDE

Spreker: dhr. **Emile SMISSAERT**

Hij (° 1940) is dit jaar nog in het nieuws gekomen als laureaat 2005 van de "Prijs Cultuurraad Oostende".

Verwoed lezer, heeft hij een "zwak" voor wat eens bekend en gewaardeerd werd tijdens zijn jeugdijaren in de tweede helft van de vorige eeuw.

Zo trokken de fratsen en de wederwaardigheden die plaats grepen in de toen befaamde feestzaal "Het Witte Paard", hoek Van Iseghemlaan en Hertstraat, zijn aandacht.

De komieken Leo Martin (+1993) en Gaston Berghmans (° 1926); de zangeressen Chris Sent (+) en Yvonne Verbeeck (nu 93!); de zangers Bob Benny en Remi Brouwers; het Leo-Martin-showorkest en de bevallige danseresjes; de dienststers en de portier-in-uniform. Allen eigen mensen uit Vlaanderen.

Aan het hoofd de dynamische familie Smets (met amusementszaken in Blankenberge, Knokke, Oostende). Het interieur bestond beneden uit een soort feestzaal met vooral bier en een "Wiener Weinstube" met veelsoortige wijnen. Een volksschouwburg zoals de mensen haar genegen benoemden; 's zomers voor de horden toeristen (essentieel Engelsen 'who loved it') en 's winters voor de Oostendenaars.

Hoe hartverwarmend was het aldaar één der winterbals bij te wonen. De prijzen waren matig en de beide zalen kraakten van het volk...

En 's zomers... Klein Engeland in Tyrolerland. Ambiance was troef, de dienststers draafden op en neer met zware, goedgevulde "pientenpullen", een plezier om te zien. De deuren aan de ingang zwaaiden schier onophoudelijk open en toe.

En de artiesten maar snateren, snuiten trekken, zingen, dansen, zot doen.

Leo Martin, dé animator van het spektakel, vatte op een keer de evolutie van deze volksschouwburg samen: "Je kon deze zaak vroeger gewoon een pinteliërsaanleggenheid noemen, zoals zovele anderen. Maar nu komen de mensen eerst en vooral voor het spektakel zelf" (interview, augustus 1971). Iedere seizoenavond stak de feestzaal (beneden en op het balkon) tjokvol feestneuzen en (veelal) bierliefhebbers, blij dat ze een viertal uren vrij van zorgen waren.

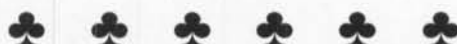
Zoals de moord op President Kennedy (22 november 1963), is de fatale brand (Pasen, 14 april 1974) in "Het Witte Paard"-gebouw in eenieders geheugen blijven plakken.

Een mokerslag voor het amusementsleven in Mortmarte, de handel in de nabijheid, het toerisme, de stad en de inwoners van Oostende. Nu nog treuren ouderen om dit "Witte Paard" zoals ook de ondoordachte afbraak van het Theatergebouw in de dichte nabijheid nooit verteerd is geworden.

Heel wat, daarvoor niet alles komt aan bod.

De avond wordt besloten met een paar sketches op DVD van "Gaston en Leo" die in het "Witte Paard" toen nog aangekondigd werden als "Leo Martin en Gaston Berghmans".

Zorg dat je er bij bent, Zoals steeds is de toegang kosteloos en vrij, ook voor niet-leden.

LIDGELD 2007

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate is voor 2007 vastgesteld als volgt:

Aangesloten lid	€ 11
Steunend lid	€ 15
Beschermend lid: vanaf	€ 25

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin

Simone MAES
Penningmeester

VEILING 2007

Op 25 januari 2007 gaat onze traditionele veiling door.

Denkt nu reeds na wat u te koop zult aanbieden.

De verdere schikkingen verschijnen in het november-nummer

OP 'THEMIS' BANKJE: DE GERECHTELIJKE NASLEEP VAN DE VISSERSOPSTAND VAN 1887 (1)

door Roger JANSOONE

INLEIDING

Over de "Vissersopstand" van 1887 is reeds veel inkt gevloeid, en het is dan ook niet de bedoeling hier nogmaals heel die historie uit de doeken te doen. Doch veel minder bekend is het "vervolgverhaal", met name de gerechtelijke nasleep zoals die zijn beslag kreeg in 1888 voor de correctionele rechtbank te Brugge. Eén van de weinige historische bronnen waaruit hiervoor kan geput worden, is het vrij omstandig relaas dat dienaangaande werd weergegeven in de Brugse krant "Burgerwelzijn" van zaterdag 25 februari 1888. Dit relaas bevat enkele pittige perspareltjes, zoals meer recent enkel wijlen LDL (Louis De Lentdecker), de onvergetelijke rechtbankjournalist, dit kon opdissen. Dit sappig rechterlijk verhaal verdient voorzeker ook een plaats in onze lokale geschiedschrijving.

Overigens was de grond van de zaak - zowel de "Vissersopstand" als het daaropvolgend proces - uiteraard een zeer ernstige aangelegenheid. Tijdens de incidenten vielen er immers verschillende doden en gekwetsten, en de gerechtelijke repressie nadien was hard en meedogenloos. Een echte "opstand" is er weliswaar niet geweest, wél enkele relletjes en opstootjes met - door het onbesuisd optreden van de rijkswacht en van de burgerwacht - een bloedige en dramatische afloop. Deze traumatische ervaring werd voor de Oostendse volksgemeenschap nog aangescherpt door de nodeloos harde repressie die hierop volgde, en waarbij niet minder dan 81 veroordelingen werden uitgesproken, met hierbij effectieve gevangenisstraffen en forse geldboeten, dit allemaal ten laste van eenvoudige vissers en werklieden. In het kader van die tijd kan men hierin een vorm van klasse-justitie zien, doch de tijdsgeest was toen van dien aard dat de ten laste gelegde feiten (verstoring van de handel, toebrengen van slagen, weerspanning, vernieling, smaad aan de politie, "krenking van de vrijheid van meesters en werklieden") door de magistratuur (d.i. door het "establishment") zeer zwaar werden aangerekend. Een en ander had dan wel tot gevolg dat deze kwestie nog vele jaren is blijven hangen in het collectief volksgeheugen, weliswaar eerder stilzwijgend, wat bijvoorbeeld blijkt uit het feit dat nog decennia nadien het toenmalig gelegenheidslied van de straatzanger Louis Vanden Eeckhaute "Het lied van de vissers" zelden of nooit in het openbaar werd gezongen, uit vrees voor moeilijkheden met de politie en het gerecht (voor dit lied werd de auteur - toen dienstplichtig soldaat - door de krijgsraad veroordeeld tot elf maanden tuchtstraf). Een ander stil protest kwam tot uiting via de prenten die werden verspreid (het meest bekend was de "fusillade" door de burgerwacht) en die vaak werden aangetroffen, netjes ingelijst, in de "staminees" van de vissers. Ook ons aller James Ensor liet zich niet onbetuigd: zijn bekend doek "De gendarmen" (Museum voor Schone Kunsten, Oostende - 1892) is een striemende aanklacht tegen het toenmalig establishment, ook al werd het gemaakt vijf jaar na de gebeurtenissen.

Voor een goed begrip van de feiten dient eraan herinnerd dat, toen op 23 augustus 1887 het vuur in de pan sloeg, er reeds lang heel wat aan het broeden was. De voedingsbodem voor al die narigheid moet uiteraard vooreerst gezocht worden in de erbarmelijke sociale situatie van de toenmalige vissersgemeenschap, met name een aanslepende en uitzichtloze uitbuiting, armoede en ellende. Daarenboven waren een voortdurende bron van ergernis de vele incidenten, conflicten en processen tussen Engelse drijfnetvissers en Oostendse boomkorvissers, veroorzaakt door het invoeren van de Conventie van Den Haag van 6 mei 1882, afgesloten tussen België, Duitsland, Denemarken, Frankrijk, Groot-Brittannië en Nederland, ter verordening van de politie van de visserij in de Noordzee (vooralsnog ging het hier nog niet om een bescherming van de visbestanden, enkel om een internationale politie-verordening, wat echter in die tijd al een hele vooruitgang betekende).

Maar de regeling voor het uitoefenen van de zeevisserij (art. 14-24) gaf eigenlijk voorrechten aan bepaalde visserijmethoden, en meer bepaald werden de artikels 14, 17 en 19 gezien als een bevoordeling van de drijfnetvisserij, en dit ten nadele van de boomkorvisserij. De artikels 17 en 19 werden zelfs beschouwd als een regelrechte bedreiging voor de Belgische visserij, daar geen netten mochten worden uitgeworpen of vastgemaakt in de nabijheid van de drijfnetvisserij. Voorts waren, in geval van beschadiging van drijfnetten door boomkorvissers, deze laatsten steevast aansprakelijk voor elke vorm van schadeloosstelling. In de praktijk kwam het erop neer, dat – vooral in de periode oktober-januari – de Belgische vissers niet meer konden vissen op enkele belangrijke visgronden, die alzo het privé-jachtterrein werden van Engelse en Nederlandse drijfnetvissers.

Een kluitje voor juristen was wel de terminologie van art. 17, waarin er sprake was van het “uitwerpen” of het “vastmaken” van netten, terwijl een boomkornet niet wordt “vastgemaakt” en, weliswaar na het “uitwerpen”, wordt gesleept door het boomkorvaartuig. Maar het was vooral tegen art. 19, het artikel van de eenzijdige aansprakelijkheid voor beschadiging van drijfnetten, dat het ongenoegen en het verzet zich toespitsten.

Wat echter helemaal de zaken op de spits dreef, was de regelmatige en massale aanvoer van vis door Engelse en af en toe ook door Franse schepen in de haven van Oostende, met uiteraard als gevolg een scherpe daling van de visprijzen. Of met andere woorden: alle voorwaarden en omstandigheden waren aanwezig voor een spontane uitbarsting van volkswoede! Verbazingwekkend is dus – achteraf bekeken – niet die uitbarsting zelf maar wél het feit dat de terzake bevoegde overheid de bui niet heeft voelen aankomen. Een aandachtig waarnemer kon immers voorspellen dat er enkel nog een aanleiding nodig was om het vuur aan de lont te leggen ...

En op 23 augustus 1887 was het dan zo ver. Oostendse vissers poogden het lossen van vreemde vis te verhinderen. Tijdens de relletjes werd heel wat schade aangericht in de vismijn. In en rond de vismijn ontstond een handgemeen met politie en rijkswacht, waarbij nogal wat personen verwondingen opliepen (twee van hen overleden achteraf aan de gevolgen van hun verwondingen). 's Anderendaags werd de burgerwacht ingeschakeld, doch toen die het vuur opende op de betogers, vielen er drie doden en nogmaals een aantal gekwetsten. Daarna werd de hulp ingeroepen van het leger, dat erin slaagde orde en rust te herstellen zonder verdere incidenten en bloedvergieten.

En ten slotte ook nog dit: één van de beschuldigen is mijn betovergrootvader, Pieter Jansoone (63 jaar, visser). Deze toevallige persoonlijke omstandigheid (mij trouwens voordien niet bekend) heeft uiteraard geen enkele rol gespeeld bij het idee en bij de uitwerking van deze studie. Wél heeft dit mij extra gemotiveerd om, in alle objectiviteit, de historische waarheid in deze gerechtzaak te achterhalen, “zonder haat en zonder nijd, zo helpe mij God!”.

ZITTING VAN 21 FEBRUARI 1888

Op dinsdag 21 februari 1888 wordt voor de correctionele rechtbank te Brugge de zaak opgeroepen “der onlusten van Oostende”. Wegens het groot aantal betichten (niet minder dan 104 !) wordt de zaak behandeld in de grote zaal van het Assisenhof, waarvan de afmetingen en de plechtstatigheid ongetwijfeld een nog grotere indruk moeten maken op al deze eenvoudige lieden dan in een “normale” rechtbankzaal. Volgens de verslaggever van het “Burgerwelzijn” zijn de betichten allen “zuiver gekleed” en zijn sommigen vergezeld “van hunne vrouwen en andere familieleden”. Die omvangrijke groep is vertrokken uit het station van Oostende met de trein van 8.30 u. en bij de aankomst in Brugge wordt het een kleurrijke optocht naar het Gerechtshof.

De rechtbank wordt voorgezeten door rechter De Net, bijgestaan door de rechters De Snick en Fraeys. Het openbaar ministerie wordt waargenomen door substituut van de procureur des konings

Duwelz. Griffier is de h. David. Onder de schare verdedigers is er slechts één advocaat uit Oostende, Mr J. Van der Heyde. Al de andere advokaten zijn Bruggelingen.

In zijn openingstoespraak laat de voorzitter verstaan dat de zaak wordt opgesplitst in drie gedeelten. "Het eerste gedeelte, het belangrijkste, doelt op feiten te Oostende gepleegd den 23 augustus. Visschers hebben zich in de vischmijn tegen de lossing en den verkoop van Engelschen visch willen stellen, ingevoerd door M. Dossaer, reeder. Twee gendarmen zijn tusschengekomen met politieagenten. Een worsteling ontstond tusschen de vertegenwoordigers der openbare macht en de menigte, worsteling in dewelke de gendarmerie verplicht geweest is van hare wapens gebruik te maken". De rechtbank heeft voor dit eerste gedeelte 59 beschuldigten opgeroepen. Opvallend hierbij is dat de voorzitter dit eerste gedeelte "het belangrijkste" noemt, ofschoon pas 's anderendaags op 24 augustus de ergste incidenten zijn voorgevallen, namelijk tijdens het optreden van de burgerwacht.

Het tweede gedeelte is "nopens de feiten van 's anderendaags, 24 augustus: overweldiging der Engelsche visscherssloop "The Violet", tusschenkomst der burgerwacht, vuur der afdeeling kanonniërs, twee personen doodende en zes kwetsende". Hiervoor zijn er 28 beschuldigten.

Het derde gedeelte "doelt op de feiten den 25 augustus begaan: braak van afsluiting en vernieling van meubelen in het bureel van M. Dossaer, reeder". Voor deze baldadigheden moeten 17 beschuldigten zich verantwoorden.

De betichten worden beschuldigd van: "tegenstand aan agenten der openbare macht; bij middel van gewelddaden of bedreigingen en met voorbedachtheid de vrijheid van het werk of de nijverheid te hebben belet; vernieling van roerende eigendommen; in benden gewelddaden jegens personen te hebben bedreven; smaad jegens agenten der openbare macht; slagen aan dezelfde te hebben toegebracht, met bloedstorting; braak van afsluitingen ten nadeele van Dossaer, scheepsreeder". Opvallend is hierbij de verwijzing naar voorbedachtheid (wat alleszins uit de lucht is gegrepen!) en naar bendevoering (ook al zo'n fantasme), maar in ieder geval zijn dit, indien niet verworpen, bezwarende omstandigheden die volgens het Strafwetboek bepalend zijn voor de strafmaat (in werkelijkheid ging het hier nogal duidelijk om een ongelukkige uitbarsting van spontane volkswoede, gevolgd door rumoerige samenscholingen en uit de hand gelopen relletjes, waarbij eigenlijk vooral de rol, het gedrag en de verantwoordelijkheid van de qua ordehandhaving betrokken overheden het voorwerp hadden moeten uitmaken van een diepgaand en ernstig onderzoek). Een en ander wijst dus op vooringenomenheid of althans toch op een gebrek aan ernst bij het vooronderzoek. Alzo is van meet af aan de (onjuiste) toon in dit proces gezet, en het is volkomen voorspelbaar dat hier zware straffen in de lucht hangen!

Hierna verklaart de voorzitter het eerste gedeelte van deze rechtszaak geopend. Bij het begin van de zitting doet zich echter al onmiddellijk een incident voor. Eén der betichten, Karel Boudengen (35 jaar, peerder), die kennelijk reeds van in de ochtenduur iets te diep in het glas gekeken heeft, krijgt het aan de stok met de gendarmen, die massaal en ostentatief aanwezig zijn in de rechtszaal. De rijkswachtkapitein treedt naar voor en verklaart aan de voorzitter dat "Boudengen met de gendarmen de spot drijft". Hierop laat de voorzitter deze onverlaat onmiddellijk oproepen. Deze "bevindt zich in dronken toestand en antwoordt met onsamenvangende woorden". Hij wordt "stante pede" veroordeeld "voor smaad jegens agenten der openbare macht" tot 15 dagen gevangenisstraf onvoorwaardelijk en 26 frank boete, plus 15 frank boete of 2 dagen gevangenis voor dronkenschap. Hierna wordt hij buiten de zaal gebracht, en kan de zitting nu eindelijk een aanvang nemen.

De eigenlijke zitting begint met het verhoor van de getuigen ten laste. Als eerste komt hierbij aan de beurt onderzoeksrechter Waelbroeck. Hij verklaart dat op 23 augustus 1887 het parket van Brugge telegrafisch naar Oostende werd geroepen, "waar erge onlusten onder de vissers waren

uitgebroken". Verder heeft hij het breedvoerig over de feiten zoals vermeld in de akte van beschuldiging. Uit zijn onderzoek is gebleken dat de onlusten zijn ontstaan "door 't verkoopen van visch, door Engelsche sloepen ingebracht en die de vischprijzen te Oostende zeer laag deden dalen". Op het ogenblik dat het parket ter plaatse kwam, "waren de woelige visschers allen min of meer bedronken". Tijdens zijn onderzoek heeft hij ook vernomen "dat de visschers slechts woedend zijn geworden nadat zij door de scheepsreeder en vischverkooper Dossaer, voor wie de Engelsche visch grootendeels was bestemd en die voor zijn venster stond te spotten, waren uitgedaagd". Van sommige vissers heeft hij horen zeggen dat Dossaer op de vissers heeft geschoten, "doch het onderzoek heeft dit niet kunnen vaststellen".

Vervolgens worden enkele bezwarende stukken voorgelegd aan de rechtbank en aan de verdediging: een krom geplooid bajonet, geweerkogels (verwijderd uit de wonden van doden en gekwetsten) en een revolver (in beslag genomen bij Dossaer).

De volgende getuige is hoofdpolitiecommissaris Tilkens uit Oostende. Hij werd omstreeks 9 u. 's morgens door agenten ervan verwittigd "dat erge onlusten waren uitgebroken". Hij kon zich niet onmiddellijk ter plaatse begeven, maar toen hij dit wel deed (het was toen reeds half tien) vond hij in de vismijn "wel tweeduizend personen, meestal visschers met hunne vrouwen en ook wel nieuwsgierigen". Zij waren allen "zeer opgewonden". Toen hij hen poogde te bedaren "en de oorzaak der woelingen vroeg", riepen zij hem toe: "Al wat wij vragen is dat geen Engelsche visch meer in de mijn zou verkocht worden". Hierop liet hij de mijn ontruimen en sluiten. "De menigte heeft zich dan op straat begeven in verschillende richtingen. Een groep van 300 à 400 man trok in de richting der woning van Dossaer. Het is daar dat de agenten en gendarmen werden overrompeld en in het volk hebben geschoten".

Hierna heeft de hoofdpolitiecommissaris dadelijk aan de burgemeester gevraagd de burgerwacht op te roepen (Karel Janssens was toen burgemeester; hij was erg ziek en overleed enkele weken na de feiten; als hoofd van de politie gaf hij op zijn ziekbed het bevel de burgerwacht in te schakelen). Meteen heeft Tilkens ook "aan de twee reeders van de Engelsche visch" gevraagd, de verkoop tot 's anderendaags uit te stellen "om geweldige tooneelen te vermijden". De eerste ging hierop in, doch de andere, namelijk Dossaer, weigerde dit zeer beslist, wat eigenlijk bij deze zomertemperatuur nogal begrijpelijk was. De getuige voegt hieraan toe, dat "de visschers door den invoer van visch door Engelsche booten veel te lijden hebben". In antwoord op een vraag van de voorzitter zegt hij ook nog "dat hij later heeft gehoord dat de visschers daags te voren in de herbergen hadden besloten geen visch van engelsche booten nog aan wal te laten brengen vooraleer gewelddaden te bedrijven".

Verdediger Mr De Poortere vraagt getuige of, naar zijn oordeel, de toestand van de vissers sedert drie of vier jaar al dan niet zeer verslechterd is, doch hij kan dit niet ontkennen of bevestigen. Hiermede raakt de advocaat evenwel de kern van de zaak, ... die echter in de loop van het proces nauwelijks nog aan bod komt. En het is nogal opvallend dat de diverse verdedigers hierop verder ook niet aandringen en zich enkel houden aan de feiten zoals vermeld in de akte van beschuldiging.

Tijdens het getuigenverhoor kan de voorzitter niet nalaten om meermaals erop te wijzen dat deze groep beschuldigen "op weinige uitzonderingen na, het slechtste deel is der visschersbevolking" en hij vraagt dan ook aan de getuige of er "geene visschers zijn die goed kunnen bestaan en zelfs eigenaars worden". Op deze vraag kan de getuige bevestigend antwoorden, ofschoon hij net voordien verklaard heeft, zich niet te kunnen uitspreken over de toestand van de vissers.

Een belangrijke getuige is uiteraard rijkswachtcommandant François van Oostende. Typisch voor die tijd (en thans onvoorstelbaar): "Getuige kent geen vlaamsch en zijne getuigenis wordt in 't vlaamsch vertaald". Die morgen van 23 augustus begaf hij zich met twee andere rijkswachters naar de vismijn "waar de onlusten volop aan de gang waren". Aldaar heeft hij "gansche manden visch

zien uitgieten en vertrappen door de visschers en hunne vrouwen". En "voor het huis van Dossaer werden de onlusten voortgezet. Dossaer stond voor zijn venster, maar hij heeft hem niet zien spotten of niet hooren schieten".

Hierop laat de voorzitter opmerken dat getuige tijdens het onderzoek gezegd heeft "dat Dossaer het volk heeft uitgedaagd". Doch hij houdt zich aan zijn huidige versie, want "zijn verklaring heeft hij 's anderendaags aldus gewijzigd". Hij zegt verder dat hij in het gewoel werd omvergeworpen en dat hem slagen werden toegebracht door verschillende personen, die hij heeft kunnen identificeren als zijnde Arnouidt, Van Daele en Pylyser ... maar hij kan dit niet stellig verzekeren. Wel is hij formeel omtrent Frans Hagers (werkman, 41 jaar), die de bajonet van de commandant heeft gegrepen en "op de knieën geplooid". Deze gekromde bajonet wordt hem getoond en hij herkent zijn wapen.

Dat een rijkswachtcommandant 's anderendaags zijn verklaring wijzigt, is op zijn minst nogal vreemd. Doch men kan zich vooral afvragen, welke de waarde van de getuigenis kon zijn van een ordehandhaver die niet eens de taal kent van de plaatselijke bevolking! Maar dergelijke vragen stelde men zich destijds niet ...

"De visschers kwamen op hem af als leeuwen", aldus commandant François. "'t Is dan dat hij een schot in de lucht heeft gelost, terwijl hij een gendarm om versterking zond. Dan heeft hij tweemaal in het volk geschoten, evenals de gendarm D'heedene, die bij hem was gebleven". Deze laatste verklaart dat "met eene vischmand in het aangezicht is geslagen, alsook met een ijzeren stok, terwijl men poogde hem zijn geweer af te nemen. Hij werd ook op eenen kruiwagen geworpen. Hij heeft driemaal geschoten". Getuige heeft ook Arnouidt en van Daele, beiden vissers, herkend als aanvallers en hij hoorde hen zeggen : "Als gij in onze handen valt, zijt gij kapot!". Intussen was de rijkswachtversterking ter plaatse gekomen, en brigadier Verstraeten heeft horen roepen naar commandant François: "Moordenaar, 't is gij die onze broeders hebt vermoord!".

Na de rijkswachters verschijnt wetsgeneesheer Dr. Van Caneghem uit Brugge. Hij verklaart "dat al de kogels die hij uit de wonden van dooden en gekwetsten heeft gehaald, van hetzelfde kaliber waren, zijnde deze van de karabijnen der gendarmen en geweerkogels der burgerwacht. Allen waren waterpas en in dezelfde richting afgeschoten". Een andere wetsgeneesheer, Dr. Saeys uit Brugge, legt een zelfde verklaring af. De rechtbank gaat hier verder niet op in, en dat is toch wel zeer opvallend want de vaststelling "allen waren waterpas" wijst erop dat het hier niet gaat om verdwaalde of afgeketste kogels. Er werd dus bewust en gericht met scherp geschoten (zowel door de rijkswacht als nadien door de burgerwacht) ... doch zowel de rechtbank als de verdediging lijken dit niet op te merken (of vinden dit misschien zeer normaal). Overigens geeft commandant François zelf toe dat hij "tweemaal in het volk" heeft geschoten ... En de thesis van de wettige zelfverdediging komt hier niet uitdrukkelijk ter sprake, wél de kwestie van de ordehandhaving.

Rijkswachtkapitein Cauwe, commandant te Eeklo en ballistiek deskundige, heeft de revolver onderzocht die bij Dossaer werd in beslag genomen."Het zesde schot ging niet goed af en het wapen was niet al te goed bruikbaar".

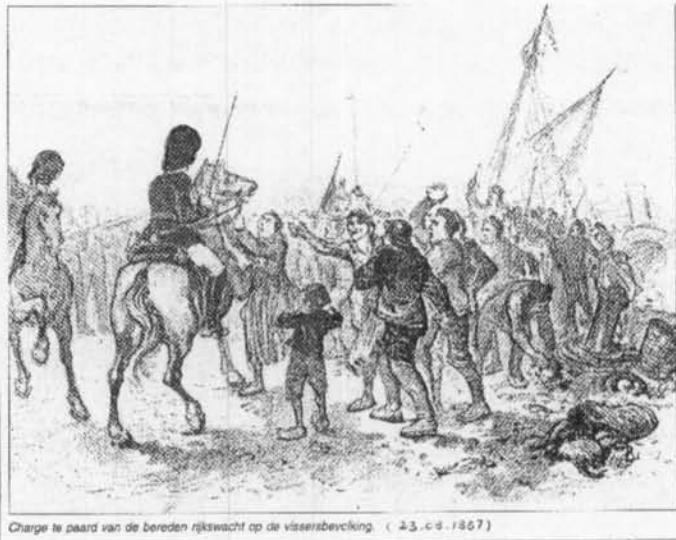
Volgens de Oostendse politicommissaris Carrette "zijn de onlusten begonnen om 9 uur aan het schip "Violet". Hij heeft Edward Van Daele (visser, 22 jaar) een mand zien oppakken, zeggende "Er zal geen vreemde visch verkocht worden!". Toen de politie hem wilde arresteren, riep hij de andere vissers te hulp. Hij heeft August Hubrechs (werkman, 31 jaar) en Louis Hendrickx (visser, 19 jaar) herkend "als zijnde de geweldigsten in de vischmijn". Hij heeft hen willen arresteren, doch zij boden tegenstand, zonder evenwel slagen toe te brengen. Oscar Candaele (visser, 22 jaar) was aan het schip "Violet" "één der ergsten". Pieter Jansoone (visser, 63 jaar) heeft hij "met eene mand tweemaal op het hoofd zien slaan van de commandant der gendarmerie".

Het is intussen 12.45 u. geworden en de voorzitter heft de zitting op. Volgende zitting op woensdag 22 februari 1888 te 9.30 u.

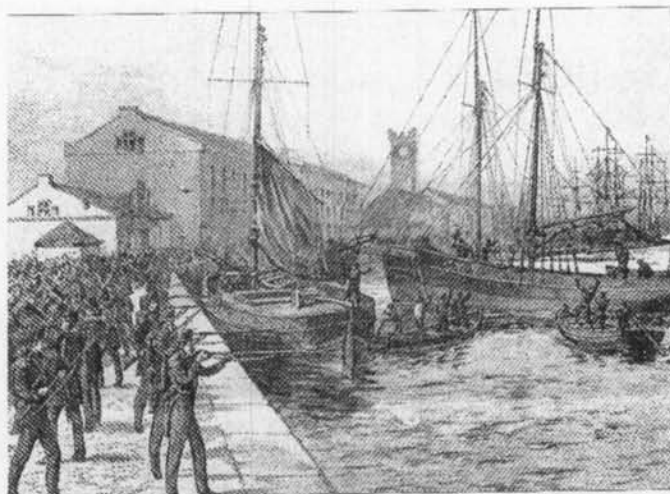
(wordt vervolgd)

ILLUSTRATIES

- de rijkswacht chargeert tegen de betogers (23.8.1887)
- de burgerwacht opent het vuur vanop de Stapelhuiskaai (24.8.1887) (anonieme prenten uit die periode)

Charge te paard van de bereden rijkswacht op de visserbeveiling. (A.S.C.S. 1887)

De Burgerwacht schiet vanop de Stapelhuiskaai naar de Oostendse vissers. (A.S.C.S. 1887)

HERINNERINGEN AAN DE EERSTE OORLOGSMAANDEN 1940 (slot)

door **Raymond HOUWEN**

RUIM TWEE MAANDEN IN COYOL

Slapen in een wachtzaal van een station is natuurlijk niet alles, zodat het op zondag 26 mei bij het openen van onze ogen wel even wennen was. In ons leven was het ons nog niet voorgevallen dat we ons niet konden wassen, zo'n propere jongens waren wij. Niet getreurd evenwel, we kleedden ons vlug aan en begaven ons naar het Centre d'Accueil. Veel etenskeus was er daar bij het ontbijt niet. Wel lekker Frans brood, een klontje boter, voldoende confituur van vier vruchten en ... rode wijn in plaats van koffie. Wij, Belgen, waren niet gewoon op onze nuchtere maag rode wijn te drinken. Eerlijk gezegd, ik moest mij forceren. Maar weldra zou dat niet meer nodig zijn.

Na het ontbijt zorgden wij voor de nodige orde in de wachtzaal en besloten zonder haast een kerk op te zoeken, want het was zondag. We informeerden en vernamen dat er in de kerk St-Michel des Lions, daterend uit de 14de eeuw, om 11 uur misgelegenheid was. Wij hadden dus nog ruim de tijd om onze zondagse plicht te volbrengen. In afwachting hoopten wij even kennis te maken met de stad Limoges, die eigenlijk uit de Romeinse tijd dateert en 100.000 inwoners telt. We toerden er een uurtje rond en vonden uiteindelijk de weg naar de kerk St-Michel. Wij plaatsten onze fietsen ordentelijk tegen één van de kerkgevels vlakbij een portaal. Twee seminaristen van onze groep bleven buiten de wacht houden ten einde diefstal te voorkomen. Na een kwartier zouden ze afgelost worden door twee collega's, en zo verder zolang als de mis zou duren.

Na het evangelie beklom de dienstdoende onderpastoor de preekstoel, sprak zijn homilie uit en eindigde met een mededeling die ons interesseerde: "Studenten die als vluchteling in de kerk aanwezig zijn, mogen zich na de mis tot hem wenden in het vooruitzicht van door hem geholpen te worden." Wij bekeken elkaar en wij leken allen op dit voorstel te willen ingaan.

Na de zegen en het laatste evangelie legde de onderpastoor in de sacristie de misgewaden af en begaf zich naar het portaal waar wij hem stonden op te wachten. Pierre Goubau en Roland Roose brachten hem op de hoogte : dat wij een groep vormen van 13 Belgische vluchtelingen-studenten, waaronder een aantal seminaristen. De onderpastoor stelde zich voor als l'abbé Remlinger, die in het landelijke Coyol gelegen op 6 km van Limoges de beschikking heeft over een kasteeltje, eigendom van twee oude dames die in een verpleegtehuis zijn opgenomen. Wij mogen er samen met andere vluchtelingen-studenten verblijven en wat studeren. Overdag kunnen wij in Limoges in de Centres d'Accueil gaan eten. Als tegenprestatie dienen wij enigszins te helpen bij het onderhoud van de tuin. Wat de seminaristen betreft, zij mogen in principe ook voorlopig onderdak vinden in Coyol, maar de abbé zou zo spoedig mogelijk contact nemen met de superior van het seminarie. Iedereen van ons aanvaardde die voorstellen en allen waren wij dankbaar en opgetogen.

Monsieur l'abbé reed voorop met zijn autootje en wij allen volgden hem zo goed als wij konden. Een kwartier later arriveerden wij in het kasteel van Coyol. Op de eerste verdieping kregen Jan Felix, mijn broer André en ikzelf een kamer toegewezen voorzien van drie eenpersoons-bedjes. Pierre Goubau mocht zich installeren in een eenpersoonkamertje. Abbé Remlinger, zonder tijd te verliezen, telefoneerde naar het seminarie. Succes had hij, want onze seminaristen zouden in Limoges hun verdere opleiding krijgen en niets tekort hebben.

Die eerste zondagavond in Coyol bracht ons verkwikkende rust en ik had het gevoel met mijn g. in de boter te zijn gevallen. Tot slot werd een deugddoend avondmaal opgediend. Maandag 27 mei reden wij naar een Centre d'Accueil voor ons morgenmaal met rode wijn als drank... De rest van de voormiddag droegen wij voor het eerst bij tot onderhoud van een tuinpad. 's Namiddags reden wij

naar Limoges voor een eerste verkenning. Maar Dinsdag 28 mei ging het er bovenarms aan toe. Over de radio klonk het nieuws van de Belgische capitulatie tot in de lees- en speelzaal van het kasteel te Coyol. Wij konden niet anders dan dit te aanvaarden. Nu mag ik schrijven dat wij tijdens ons maandenlange verblijf in Frankrijk vanwege de openbare opinie nooit spot noch woede hebben ondervonden. Maar naar het schijnt hebben tal van landgenoten-op-de-dool het bij onze zuiderburen niet gemakkelijk gehad.

Na de Belgische capitulatie slaagde onze kopman Pierre Goubau erin contact te krijgen met zijn moeder en zusters die in Frankrijk een schuiloord gevonden hadden in het zuiderse St Jean de Luz. Vandaar dat hij Coyol verliet en bij hen verblijf nam. Af en toe reden wij eens naar het centrum van Limoges om er eventueel gevluchte parlementsleden of ministers te ontmoeten. Regeringsleiders waren regeringslijders geworden, ten prooi aan verwarring en twijfel. In de loop van juni werkten wij geregeld wat in de tuin. Het gebeurde ook vaak dat één of andere universitair een voordracht hield waarbij ik heel wat kon leren. Ook had in de tuin in het begin van juni een samenkomst plaats van een paar honderd Franse soldaten. L'abbé Remlinger hield dan een ontroerende eucharistieviering. Bijzonder pikant werd het toen op woensdag 12 juni 's avonds een tiental militairen van hoge rang in de leeszaal van 't kasteel binnentraden en er in gesloten kring een levendige conferentie hielden waarop bijzonder hard gesproken werd. Ik was onder de indruk van dit militair geweld. De berichtgeving van pers en radio was in die dagen trouwens onrustwekkend. Immers, op vrijdag 14 juni waren de Duitsers Parijs binnengetrokken. Maar er volgde een hoopgevende gebeurtenis toen generaal de Gaulle bij het instorten van de Franse tegenstand weigerde de wapenstilstand mee te maken. Zondag 16 juni slaagde hij erin naar Londen te vliegen waar hij, naar de mening van Churchill, de enige generaal leek die de Fransen kon aanmoedigen de strijd voort te zetten. Dinsdag 18 juni hoorden wij in de leeszaal van 't kasteel over de radio de Gaulles beroemde woorden klinken : "La France a perdu une bataille, mais elle n'a pas perdu la guerre."

Alle vluchtelingen vroegen zich af welk lot boven hun hoofd hing. Op zaterdag 22 juni sloot Frankrijk een wapenstilstand met Duitsland en twee dagen later met Italië. Het gevolg was dat Frankrijk slechts gedeeltelijk werd bezet, de vloot werd tot werkloosheid gedoemd in de haven van Toulon die de Duitsers niet zouden:gebruiken, In onbezet Frankrijk en overzeese gebieden bleven de Franse troepen gehandhaafd. Onze hoop lag dus in Engeland, maar wij beschikten over geen vliegtuigen noch over schepen die ons daarheen konden brengen, want de hele Atlantische kust van Noorwegen tot Spanje was in Duitse handen. Wie het via Spanje wou proberen, werd aldaar door de Franco-regering geïnterneerd. Noord- en Zuid-Afrika, net als Kongo, boden geen oplossing. Gelukkig lag Limoges in onbezet Frankrijk, maar de nodige formaliteiten voor terugkeer naar België moesten door de Duitsers nog geregeld worden en daarvoor moesten wij geduld oefenen.

Ons verblijf in Coyol had op- en neergaande periodes, precies zoals de Noordzee. Wij bleven er op tijd en stond wat werk in de tuin verrichten, bezochten af en toe onze vrienden-seminaristen in Limoges om met hen wat ping-pong te spelen, te bridgen, elkaar moed en hoop te geven. Wij aten op tijd en stond in de Centres d'Accueil en begonnen rode wijn in gezelschap van brood en confituur te appreciëren. Een paar weken na de voorlopige Franse nederlaag beleefde mijn broer André, op wandel in Limoges, een avontuur dat noodlottige gevolgen zou kunnen gehad hebben. Naar eigen zeggen had mijn snuggere broer zijn fiets netjes en voorzichtig tegen de etalage van een boekenwinkel gezet, was de winkel binnengegaan en had er gedurende een kwartiertje zijn interesse in boeken bevredigd. Maar toen hij de winkel verliet, was er geen spoor meer te vinden van zijn fiets. Miljaar de miljaar was het gevolg. Uit armoede legde hij de 6 km naar Coyol te voet af en vertelde mij bij aankomst wat er was voorgevallen. Ik troostte hem en zegde : "Nood breekt wet. Morgen gaan wij in Limoges op zoek naar een onbewaakte fiets. Ik zal je helpen bij het plegen van een diefstal."

Zo gezegd, zo gedaan. In de vroege namiddag van de volgende dag zwaaide ik één van mijn benen over het kader van mijn fiets, André ging schrijlings zitten op de bagagedrager en ... weg waren we naar Limoges. Weldra bleek dat een diefstal plegen niet zo gemakkelijk is, vooral als je het niet gewoon bent. We bleven maar zoeken en op de uitkijk staan. Tot het warempel lukte. Halverwege een straat stond een eenzame fiets. Ik keek naar alle richtingen en gaf André een teken van veiligheid. Mijn broer holde naar de fiets, controleerde of de kust wel veilig was, sprong op de fiets en begon uit alle macht te trappen. Ik bleef hem volgen op een korte afstand en uiteindelijk kwamen wij veilig in Coyol aan. Ik ben ervan overtuigd dat André die avond in zijn bed een weesgegroetje als dank zal gepreveld hebben. Want zonder die fiets zou hij nooit naar Oostende hebben kunnen terugkeren. Als penitentie moet ik toch bekennen dat die gestolen fiets jammer genoeg niet van de beste kwaliteit bleek te zijn. De banden waren zo goed als versleten, de ketting en de tandwielen evenzeer...

In 't kasteel van Coyol begonnen de dagen langzaam te verglijden. In de omgeving deed ik samen met André af en toe wat fietstochtjes, kwestie van de gewoonte aan te kweken te rijden op een gammele Franse fiets. Op een van deze oefentochtjes bezochten wij het mooie dorpje Oradour-sur-Glane, dat tijdens de bevrijding verwoest zou worden door terugtrekkende nazitroepen, die er de hele schoolbevolking met leerkrachten en kleuters vermoord hebben. Ook kregen wij soms een bezoekje van onze seminaristen. Toen dit een maand na de Franse capitulatie eens voorviel, bespraken wij met l'abbé Remlinger onze terugkeer naar België. Onze weldoener oordeelde dat wij nog wat geduld moesten oefenen en ons keurig op die onderneming dienden voor te bereiden. "In elk geval", zei hij, "mogen jullie niet allen samen in één groep pogen terug te keren. Voor groepen is de bevoorrading onderweg te moeilijk en te riskant. Wel kunnen jullie weldra twee per twee naar België terug" •

En zo komt het dat André en ik op het einde van juli onze gastheer dankten voor alles wat wij in vriendelijkheid van hem ondervonden en gekregen hadden. "J'espère un jour après la guerre venir a Ostende et vous rendre visite", zei Mr. l'Abbé tot slot. En die woorden waren eveneens profetisch, zoals de lezers weldra zullen vernemen. Wij bestudeerden een Franse wegenkaart, namen de nodige notities en hoopten op een goed verloop van de terugtocht, niettegenstaande dat wij niet over Frans geld noch over Belgisch beschikten, en wij op de koop toe in die Franse fiets weinig vertrouwen hadden. Hoeveel dagen wij nodig gehad hebben om Oostende te bereiken, weet ik niet meer precies. Wel kan ik nog met zekerheid de terugroute schetsen. Elke avond keken wij uit naar een hoeve voorzien van een grote schuur vol hooibergen om in te slapen. Doorgaans lagen wij er niet alleen, wel in het gezelschap van andere vluchtelingen-op-terugtocht, wij kregen doorgaans van de boerin overvolle teilen warme pap en brood om te eten en te kunnen verder leven. André had het niet gemakkelijk rijden met die gestolen fiets. Af en toe wisselden wij van rijwiel, maar ik beken eerlijk dat André meer op de Franse antiquiteit heeft gereden dan ik. Ik wil opmerken dat ik ruim 2 jaren jonger was dan mijn broer.

Hieronder volgt ons itinerarium :

1. Van Coyol (Limoges) via La Croisière en Argenton naar Châteauroux, en verder naar Vierzon (200 km). Laatst geciteerde stad ligt op de Cher en is tevens voor ons een eindpunt van de onbezette zone. De stenen brug over de Cher was helemaal verwoest, maar de Duitsers hadden er reeds een lange houten brug overgelegd. Een Duitse schildwacht controleerde onze identiteitskaarten, waarna wij toegang kregen tot die brug. Wij reden er gezapig over, steeds in de gaten gehouden door Duitse soldaten die van op de oever ons gadesloegen met hun verrekijkers. Aan het einde van de brug moesten wij halt houden. Wij werden door een Duitse soldaat begeleid naar een groot gebouw, waar wij in een bureau ondervraagd werden. Dank zij "unsere Deutsche Sprache sagten wir dass wir Belgischer Studenten waren und dass wir wünschten nach unserer Heimat zurück zu kommen". Dass war gans richtig en we mochten verder naar huis.

2. Van Vierzon naar Orléans (80 km).

Bij onze doortocht door het fiere Orléans, keken wij onze ogen uit en hadden wij moeite om nog iets van het mooie centrum Place Martroi te herkennen. Duitse vliegtuigen hadden er hun vernielingswerk met Duitse Gründlichkeit verricht. Van het standbeeld van Jeanne d'Arc bleef niets anders dan vergruizelde steen over, het grote station was herschapen in een grote puinhoop, het bovendeel van de kathedraal Ste Croix was neergestort, van de diverse stadswijken waar wij in mei zo heerlijk gewandeld hadden bleven slechts bergen met puin over. Dergelijke verwoesting hadden wij tot nog toe nooit gezien en het gaf ons een miserabele indruk.

3. Ongeveer 120 km noordwaarts van Orléans ligt Parijs. Wij volgden de goede richting, maar wij wilden niet tot in het hart van de Franse hoofdstad doordringen. Wij sloegen westwaarts af en reden voorbij het kasteel van Versailles. Met uitzondering van de Duitse schildwachten aan de toegangspoort en verder langs de omheining, was er geen enkele ziel te bespeuren. Echt zielig.
4. Van Versailles via Pontoise naar Beauvais (120 km), waar het stadscentrum dat ongeveer de helft van de bebouwing omvat, met de grond was gelijkgesteld, samen met het museum van wandtapijten. Ook de St-Etiennekerk met de merkwaardige kapitelen was ernstig beschadigd.
5. Van Beauvais naar het 60 km verder gelegen Amiens, dat evenals Abbeville op de Somme ligt. Amiens is de voornaamste stad van het bekende Picardië en het werd reeds op dinsdag 21 mei door de Duitsers bezet. Van hieruit slaagden zij op 7 juni erin het zuidelijk front te doorbreken en hun opmars door Frankrijk te beginnen. Wij waren ook in Amiens onder de indruk bij het zien van de verwoeste spoorwegstations, het beschadigde stadscentrum en de kathedraal die ons bekend was als de grootste Franse gotische kathedraal.
6. Van Amiens via Doullens, Frévent en St Pol naar Béthune was de afstand ongeveer 90 km. André had het bijzonder lastig op de lange helling naar Doullens, maar eenmaal die handicap overwonnen, brak de zon door de wolken. In Frévent reden wij over de Canche verder Pas-de-Calais binnen. Vanaf St Pol naar Béthune maakten we kennis met de drukte van het Franse noorden. Béthune zelf scheen weinig door de oorlogsgebeurtenissen geleden te hebben : het belfort met een piramidevormige kap pronkte en de driehoekige hallenkerk leek ons intact.
7. Van Béthune via Ieper naar Oostende (100 km). We volgden departementale wegen tot Bailleul waarvan de Vlaamse naam als Belle klinkt en wij waren verheugd toen wij de Belgische grens zonder moeilijkheden overschreden. Ieper dat in W.O.I zo geteisterd werd, leek ons nu nagenoeg ongedeerd. Bij aankomst in Diksmuide doemde in de verte de Ijzertoren op, en ook die stad scheen niet door oorlogsgeweld getroffen. Hoe dichterbij wij Oostende naderden, hoe meer ons hart begon te kloppen. Wij stelden ons vragen of de koningin van de badsteden er wel heelhuids was vanaf gekomen, en vooral hoe het gesteld was met onze moeder en de familie. In Leffinge namen wij keurig de bocht aan de kerk, en wat verder aan de Kromme Elleboog bereikten wij de Torhoutsesteenweg. Steeds rechtdoor tot voorbij de Hoge Barriere en dan verder tot aan Petit Paris. Praktisch geen spoor van verwoesting, tot onze grote opluchting. Via de Peter Benoitstraat en de Amsterdamstraat stonden wij eindelijk voor het huis Filip Van Maestricht-plein, 5, en ik draaide wel vijfmaal aan de koperen bel.

Om beurten vielen wij in de armen van onze moeder en wij beleefden het meest pakkende moment van ons leven-tot-nog-toe. Van weerskanten waren er traantjes die langzaam opdroogden, waarna de tongen loskwamen. Ma had de zware last op zich geladen een zorgzame vrouw te zijn voor allen in haar huis. Tante Victorine, alias tante Fikje, van wie haar man nonkel Albert als scheepstimmerman met een pakketboot naar Engeland moest uitwijken, assisteerde bij de verzorging van haar nicht, onze tante Eveline, en dochtertjes Emilienne en Christiane. Tenslotte waren er ook onze 75-jarige grootouders "pee en mee". Die gezinssamenstelling zou zo blijven tot na de bevrijding.

WAT WAS ER INMIDDELS IN OOSTENDE GEBEURD ?

Wij waren naar Frankrijk vertrokken op vrijdag 17 mei. Het liep voor ons goed af, anderen die geluk hadden waren naar Engeland uitgeweken. Hoe verder in de meimaand, hoe heter het hangijzer

in Oostende werd. Dinsdag 21 mei kreeg de stadskern, inzonderheid de Kapellestraat en de Lijnbaanstraat, het zwaar te verduren. Een Duitse bommenregen veroorzaakte er op grote schaal vernieling en puin. De toekomst voorspelde niets goeds. Het havengebied was af en toe een mikpunt voor Duitse bombardementsvliegtuigen. Het was in die dagen dat het O.-L.-Vrouwecollege als bij mirakel van vernieling gered werd. Reeds op 10 mei was het als onderwijsinstelling uitgebloed. Het werd omgeschakeld tot militair hospitaal en volgestouwd met militaire dokters, verplegend personeel en een vloed materiaal. Principaal R. Butaye werd er tot aalmoezenier benoemd, maar op zaterdag 25 mei werd hij samen met de zusters en de hospitaalbezetting tot evacuatie naar Frankrijk gedwongen. Aan E.H. Jozef Matthijs, onderpastoor op Sint Petrus en Paulus, werd opdracht gegeven het college te bewaken. Samen met zijn moeder, zus en schoonbroer nam de vinnige onderpastoor zijn intrek in het college aan de Vindictivelaan. Weer kwam een bommenregen onze stad teisteren. Jozef Matthijs dacht dat het Kaaistation de volle lading had gekregen. Hij sprong op zijn fiets en spoedde zich daarheen, gewapend met het H. Oliesel. Hij had zich evenwel vergist, want een rode vuurgloed wees in de richting van de Opex of van Sas-Slijkens. Dus daarheen gespurt. Op het Sas diende hij aan enkele burgerlijke slachtoffers de laatste Zalving toe, waarna hij onmiddellijk naar het College terugkeerde. Terwijl hij op volle snelheid fietste, kwam een nieuwe formatie Duitse Stuka's overgevlogen, loste een lading brandbommen en verdween even vlug als ze gekomen waren. Opgewonden kwam de dappere onderpastoor in 't College aan en hij was blij er zijn geliefden terug te vinden. Samen met zijn schoonbroer en de Collegeknecht Maurice ging hij op inspectie van de gebouwen. Een brandgeur prikkelde hun neusvleugels en zij zochten ijverig naar de juiste plaats van de beginnende brand. Boven op zolder was een deel van de plankenvloer volop aan het smeulen en een ander deel was reeds verkoold. Er moest dus snel ingegrepen worden, maar op zolder was er geen druppel water te vinden, noch op de verdieping eronder. Dan maar naar de speelplaats gekoerst om er aan de pomparm te zwengelen en twee emmers water tegelijk naar boven te sleuren. In het zweet van hun aanschijn hebben zij gedrieën het College van vernieling gered. Bravo!

In de nacht van maandag 27 op dinsdag 28 mei troffen de Duitsers onze stad in het hart. Zij gooiden het Stadhuis en andere gebouwen rondom het Wapenplein tot een grote puinhoop. In de morgen van 28 mei rukten Duitse troepen Oostende binnen, zodat onze stad zieltoogde. Om een verder bloedbad te vermijden werd op het kasteel van Wijnendale na veel gekrakeel de capitulatie getekend. Maar wat later op die dag kwamen alweer formaties Duitse vliegers overgevlogen en zaaiden verder vernieling. Waren zij niet op de hoogte van de Belgische overgave en wisten zij ook niet dat onze stad reeds in Duitse handen was?

HET LEVEN GAAT VERDER

Onze verstandige en voorzichtige moeder oordeelde dat haar twee zonen zich best eerst tot onze huisdokter Paul Vanhoutte zouden wenden ter onderzoek of wij fit and wel het vluchtelingenavontuur hadden doorstaan. En aangezien dat wij beiden brave jongens waren, gebeurde dit cito subito. André behaalde onderscheiding want de dokter had opgemerkt dat de kuiten van mijn broer beter gevormd en ontwikkeld waren dan de mijne. Hij had immers veel meer op die gepensioneerde fiets gereden dan ik. Ik kwam ervan af met een voldoening.

Mijn broer en ik hadden het na onze thuiskomst vlug door dat de bevoorrading van voedsel en van allerlei producten die voor een normaal leven aangewezen zijn, bij de meeste mensen zorg en problemen zouden veroorzaken. Maar in ons huisgezin waar er voor jaren geen vaderlijk hoofd zou zijn en alles op moeders verantwoordelijkheid zou stoelen, waren de vooruitzichten weinig rooskleurig. En op de koop toe twee studenten die geld kosten. Nu nog sta ik in bewondering voor haar kunde, moed en doorzetting. Om brood en vlees te kopen, diende men over rantsoeneringszegels te beschikken per hoofd uitgereikt door het gemeentebestuur. Maar met de verstrekte hoeveelheid voedsel kon niemand toekomen. De zwarte markt begon welig te bloeien, maar bij veel kandidaat-kopers ontbrak het nodige geld. Hoe moeder het heeft klaargespeeld, gaat

mijn verstand te boven. Wel konden wij aardappelen kopen in Klemskerke bij een landbouwer die ons genadig was. Daarbij was de zeevisserij opgedoekt om militaire redenen, zodat het lekkere visje ons ook ontbrak.

Maar ook de algemene veiligheid begon grote zorgen te baren. Het werd bekend dat Hitler het bevel had gegeven voorbereidingen te treffen voor een invasie op de Engelse eilanden onder de benaming "Operatie Seelöwe". In het begin van September zagen wij dat de bezetters in de Oostendse haven een massa schepen aanvoerden. Ook in het kanaal naar Brugge lagen ontelbare aken verzameld waarmee de Duitsers hun soldaten en licht oorlogsmateriaal wilden vervoeren. Dat alles hadden Engelse verkenningsvliegtuigen in de gaten gekregen. Tussen het invallen van de duisternis en het morgenkrieken verscheen voortaan dagelijks een aantal Engelse vliegtuigen boven onze stad en streek. Met hun bommen poogden zij de invasieplannen van de Duitsers te verijdelen, maar hun bommen kwamen niet steeds terecht op hun doelen en veroorzaakten soms oorlogsslachtoffers onder de bevolking. Veel stadsbewoners sliepen voortaan in de kelders. Gelukkig verminderde vanaf half september het invasiegevaar, want de Duitsers hadden eindelijk ingezien dat ze met aken moeilijk in Engeland konden ontschepen. Toen tenslotte op 17 september de "Operatie Seelöwe" definitief werd afgelast, brak een rustiger tijd aan.

Rond half september heropende de Torhoutse Normaalschool haar poorten zodat ik er mijn laatste jaar normaalonderwijs kon afwerken. In oktober was het de beurt aan André om zijn universitaire studies te Leuven te gaan verder zetten. Omdat een fiets voor een student aan de universiteit nuttig kan zijn en omdat de kwaliteit van zijn Franse rijwiel zo erbarmelijk was, mocht hij van ma een deugdelijke occasiefiets kopen bij fietsenhandelaar Louis Deweert. En dat lukte! Graag had hij zijn Franse fiets cadeau gedaan aan het Legermuseum, maar die geste werd afgewimpeld. Zo komt het dat die Franse antiquiteit nog jarenlang de zolder van ons huis heeft ontsierd, tot moeder erin slaagde die fiets op de vuilniswagen te deponeren. Requiescat in pace!

AANHANGSEL

1. L'abbé Remlinger is tweemaal naar Oostende gekomen : in 1950 en 1956. . Hij werd ontvangen in het huis van Dokter Pierre Goubau in de Jozef II-straat. Alle Oostendse vluchtelingen van onze groep kregen de gelegenheid hem daar te ontmoeten.
2. Tijdens de grote vakantie in 1976 heb ik samen met mijn echtgenote Isabelle per auto de vluchtroute van 1940 opnieuw afgelegd en haar alle mogelijke uitleg verstrekt. In Limoges aangekomen, bezochten wij beiden de kerk St Michel des Lions en volgden er de negenuren mis. Na de mis zocht ik in de kerk de dienstdoende priester op en vertelde hem dat ik in mei 1940 door l'abbé Remlinger als vluchteling werd opgevangen. Ik informeerde of mijn weldoener nog leefde. En waarempel : Mr. l'abbé verblijft nu in Parijs, heeft de kaap van de 90 jaar overschreden en hij stelt het goed! zo klonk het antwoord. Het deed me veel genoeg dit te vernemen.
3. In 1981 heb ik eveneens samen met Isabelle een reis gemaakt door Wales en er plaatsen bezocht waar mijn vader tijdens W.O. II heeft verbleven, voornamelijk in Aberystwith.

Van een brouwerij naar een gerenommeerde sportzaak.

door Ivan VAN HYFTE

In de collecties van onze heem- en geschiedkundige kring "De Plate" steken ongekende pareltjes van iconografisch fotomateriaal. Het was conservator Norbert HOSTYN die me wees op 4 unieke foto's die hij per toeval "ontdekt" had. Het onderzoek naar de zoveelste onherkenbare en totaal verdwenen site van mijn stad kon (alweer) beginnen...

Waar nu op de hoek van de Torhoutsesteenweg en de Warschaustraat een zes verdieping tellend appartementsgebouw, Residentie Olympic, uitkijkt op Leopold I te paard, waren in 1875 reeds mouters (1) aan het werk en werd bier gebrouwen.

Het opgeven van Oostende als militair bolwerk leidde tot het slopen van haar vesten. Daardoor kwam heel wat grond vrij (een deel bleef gereserveerd voor de overheid) die in één concessie te koop werd aangeboden door de Belgische Staat (2). Een Luikse notaris Louis DELBOUILLE (1825-1897) - actief in ondermeer verkavelingen - deed een bod van 1.500.000 BF op de 22 ha. "Domeinen van de Staat". Deze domaniale gronden werden hem toegewezen op 10 januari 1874. Daaronder bevond zich een duinperceel, groot 1 ha, 37 a, 40 c, dat in de onmiddellijke omgeving van het huidig perceel in kwestie (Warschaustraat2, Oostende, 6^e afdeling sectie D, 164^P) lag. Het was Mariakerks grondgebied en paalde aan de toenmalige grens van Oostende; aan de overzijde van de "Steenweg van Thourout en Nieuwpoort naar Oostende" lag Stene.

Op 15 juli 1874 verkoopt DELBOUILLE 2564 m² uit voornoemd stuk grond aan de Oostendse hotelier Gustaaf CNUDE (3), gehuwd met Esperantia VANHERCKE (4). Op perceel ("blok") 31, uit de verkaveling DELBOUILLE, bouwt hij een brouwerij die reeds in 1875 in gebruik is. Hij bezit ook nog het perceel 89 y⁵, zijnde duinen. In dezelfde akte staat een tweede koop: de brouwer wordt eveneens eigenaar van het aanpalend stuk (vroeger vesten), dit op Oostends grondgebied. Op 20 april 1876 overlijdt zijn echtgenote en de onroerende goederen - ondertussen allemaal bij Oostende gevoegd (5) - gaan over op hemzelf en zijn enige dochter Augusta (6).

Een jaar later, op 18 september 1877 koopt hij van Anne-Marie HUYGHE het aanpalend perceel C 162^B, groot 200 m². In 1880 hertrouwt hij met Sidonia DEMOOR, weduwe van Joseph MARION, een koopman in wijnen. Op het nieuw aangekochte pand breidt hij zijn brouwerij verder uit (1881) want het gaat hem voor de wind. Hij koopt nog het estaminet "A l'arrivée des Trams" in de Oesterbankstraat 17. En op de hoek van de Warschaustraat woonhuis (1882 - zie foto 1). Dit herenhuis en de brouwerij beslaan nu 104m, bijna de hele lengte van de Warschaustraat, op drie huizen na, tussen wat nu het Leopold I-plein is en de Chaletstraat.

De komende 3 jaren brouwt en koopt hij dat het een lust is: een huis in de Brugsestraat n° 28, cabaret "De Kuiper" in de Weststraat n° 22, een huis aan de Visserskaai n° 36, een huis in de Jozefstraat nr. 13 en nog één langs de Visserskaai n° 29. Ook een huis op de Zeedijk, eigendom van Sidonie DEMOOR uit haar eerste huwelijk wordt aan het lijstje toegevoegd.

De zaken floreren als geen ander. In business ken je best véél mensen, hij stapt in het verenigingsleven en in de politiek. In 1898 wordt hij voorzitter van de filantopische Cercle Cœcilia (7), dit tot 1911, en het jaar erop wordt hij verkozen voor de liberale partij in de gemeenteraad met aansluitend in april 1900 een schepenzetel.

Ook in 1899 is er een "gedeeltelijke herbouw": de brouwerijgebouwen worden opgesplitst in de brouwerij zelf en een conciërgewoning.

Kerstmis 1903. Hij is er nu 59 en zijn "Brasserie du Lion d'Or" verkoopt hij om gezondheidsredenen, samen met de conciërgewoonst en zijn eigen woonst aan Gustave DE RYCKER (1848-1908) (8). Amper 4 jaar na de overname, komt laatstgenoemde op 21-1-1908 te

overlijden aan een hartaanval (9) . Zijn zoon Etienne (10) zet de zaak verder tot wanneer in 1930 de brouwerij "Le Lion d'Or" wordt afgebroken.

In deze familiegeschiedenis duikt nu pas voor het eerst een nieuwe naam op die de titel van het artikel moet verduidelijken; die van DEWEERT.

Na zijn huwelijk op 11 april met Maria DE ROO, dochter van Hypolitus DE ROO en Silvia VERSLUYS uit Stene, is Louis DEWEERT (11) komen wonen op n° 3, Torhoutsesteenweg. Als huurder van DE RYCKE begon hij er, samen met zijn echtgenote, een eigen zaak op te starten waar hij fietsen (12) (merk "Uilenspiegel" en "Spirit") en kinderwagens (merk "Swan") aan de man bracht en "bille-cars" en tandems in de zomermaanden verhuurde in die toen toeristisch-drukke buurt.

De kelder was zijn werkplaats!

Na enkele jaren kon de poort naast het herenhuis van CNUUDE (het huisje met de puntgevel - let op het leeuwje - bestaat nog en heet nu toepasselijk "Vinotheek le Lion d'Or") gebruikt worden, alsook het daarnaast liggend magazijn (wie herinnert zich nog de fruithandel Stragier?..)

Louis was actief in het bloeiend handels- en verenigingsleven: braderies, carnavals, hij was zelfs sponsor van Ronde van Vlaanderen-winnaar 1920, Jules VANHEVEL.

In 1938 werd er verhuisd naar de hoek Torhoutsesteenweg/Warschaustraat waar later "Deweert Sport" zou komen. Naast fietsen legde Louis zich toe op sportartikelen, ondermeer tennisrackets (merk "Snauwaert"). Hij werd zo bekend als "cordeur" of spanner van rackets dat wereldkampioenen als Jack KRAMER, Pancho SEGURA, GONZALES en BUDGE op hem een beroep deden.

Tijdens de meidagen van '40 worden 100 fietsen en 12 tandems geconfisqueerd door het Belgische leger. De winkel blijft open maar schuilen in de kelder is soms een noodzaak. Maart '44 moest er geëvacueerd worden en Engelsen zijn een tijdje in het gebouw uit 1882 geweest.

Na de oorlog moest Louis van nul herbeginnen en de jaren '50 betekende het einde van de fietsenhandel. Sportartikelen, campingmateriaal, sportieve mode en een ploegsport-afdeling werden dan al gerund door zijn dochters Greta en Rosa en de zonen Jozef en Paul.

Op 28 september 1960 verkoopt Etienne DE RYCKER de voormalige brouwerswoning aan Louis DEWEERT die het gebouw sloopt en er op de vrijgekomen gronden een appartementsgebouw van 6 verdiepingen bouwt, genaamd "Residentie Olympic". Alvorens de totaal nieuwe zaak met moderne winkelruimten voor ondermeer campingmateriaal en tuinmeubelen openging, werd een tijdelijke commerciële huisvesting gevonden in het daaroverliggend Piccadilly-hotel...

Nu is het stil aan de Torhoutsesteenweg nr. 1 maar Inter Sport Deweert gelegen aan de Hendrik Serruyslaan nr. 2 is meer dan ooit springlevend.

-
- (1) Links op foto 2 is het dak van een mouttoeren te zien. Mout is koren dat, na geweekt, gekiemd en gedroogd, dient om er bier van te brouwen.
 - (2) M. CONSTANDT, Delbouille en Dujardin: twee pioniers van het Oostends toerisme (1981) p. 8 e.v.
 - (3) Gustaafs vader, Jean CNUUDE had reeds in 1854, op de hoek van de Sint-Sebastiaanstraat en het Wapenplein, het Hôtel Lion d'Or (zie De Plate 199/95). Gustaaf zelf is in het hotel blijven wonen tot 1882.
 - (4) Huwelijk Sint-Pieterskerk Oostende op 28/12/1869.
 - (5) Wet van 15/6/1877: grenswijziging tussen Oostende en Mariakerke: de bovengenoemde percelen uit Mariakerke en het betreffend perceel in Oostende worden samengevoegd.
 - (6) Een gezinsdrama: in 6 jaar tijd verliest Gustaaf CNUUDE zijn echtgenote en twee van zijn drie dochters. Honorina °Oostende 29/10/1870 en †Oostende 26/12/1870 en Gabriella °Oostende 17/1/1876 en †Oostende 2/6/1876. Respectievelijk twee maanden en nog geen vijf maanden oud.
 - (7) Over zijn rol als "Cercle"-lid in de Compagnie du Rat Mort, lees het jubileumboek "Rat Mort Oostende 1898-1998" op p. 14 en p. 18.
 - (8) Er lijkt me een familie-verband te bestaan tussen CNUUDE en DE RYCKER: de moeder van Gustave CNUUDE was Johanna DE RYCKER.

- (9) In de overlijdensakte staat dat hij, behalve brouwer, ook "eeremajoor der Bugerwacht en ridder van de Leopoldsorde" was.
- (10) Etienne DE RYCKER ° Brugge 20-5-1880
 † Brussel 23-7-1971
 was gehuwd met Germaine COULLIER ° Sint-Niklaas 19-2-1885
 † Brussel 28-5-1955
- (11) Louis DEWEERT ° Oostende 13-11-1896
 † Oostende 26-2-1979
 was gehuwd met Maria DE ROO ° Stene 8-10-1892
 † Oostende 14-9-1986
 zijn vader, August DEWEERT was boekhouder bij G. CNUDDE
 ° Oostende 6-5-1854
 † Oostende 10-7-1931
 zijn moeder was Rosalia VANREMOORTELE
 ° Bredene 17-10-1863
 † Oostende 15-7-1910
- (12) De stiel had hij, na de Eerste Wereldoorlog, geleerd bij die andere bekende Steense fietsenreparateur Camille BRACKX, wiens zaak door zijn kleinzonen nu nog wordt voortgezet.

Herkomst fotomateriaal.

Foto 1, 2, 3 en 4 uit de collectie van De Plate.

Foto 5: uit A. Vancaillie deel 3, nr. 101.

Foto 8 uit A. Vancaillie deel 2, nr. 63.

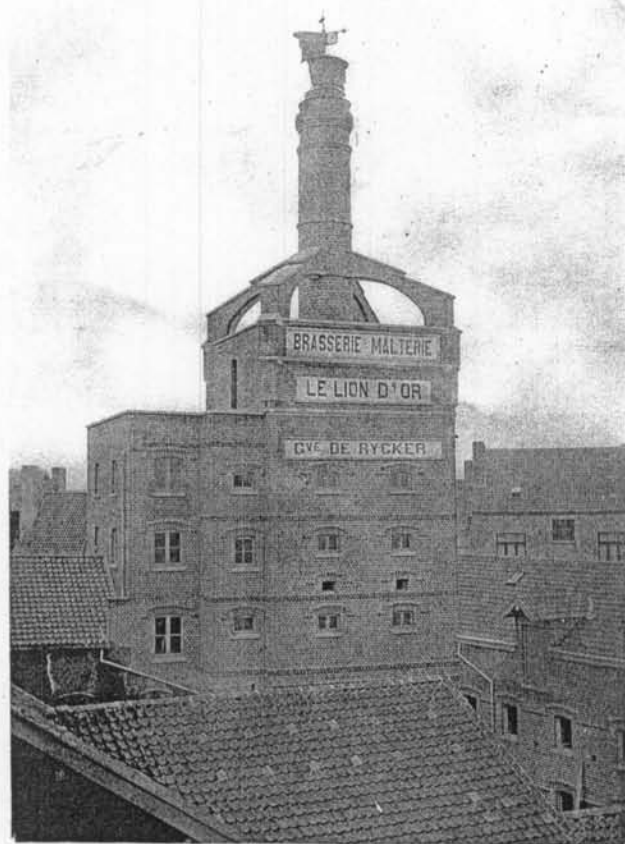
Foto 11: verzameling familie Deweert.

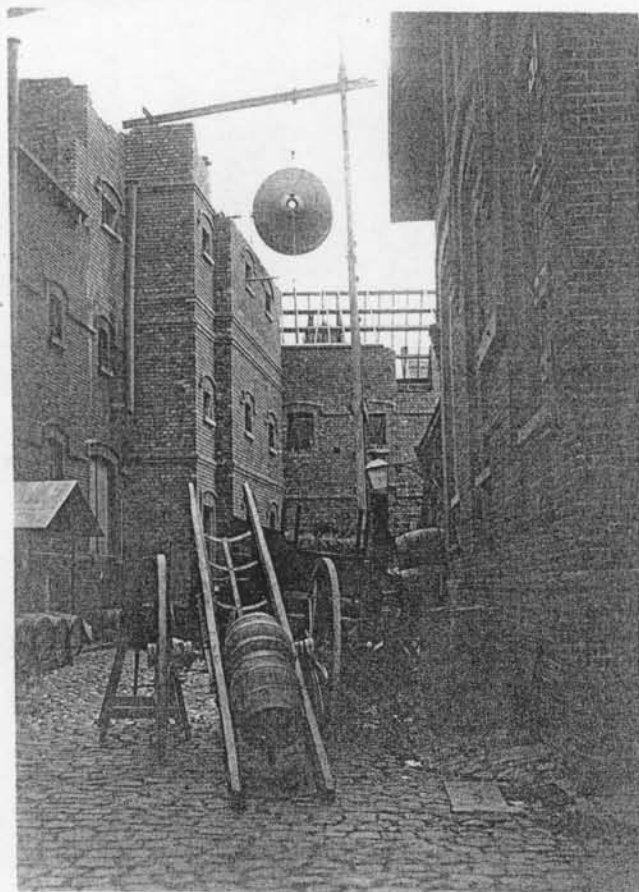
Hoekhuis Warschastraat -Torhoutsesteenweg

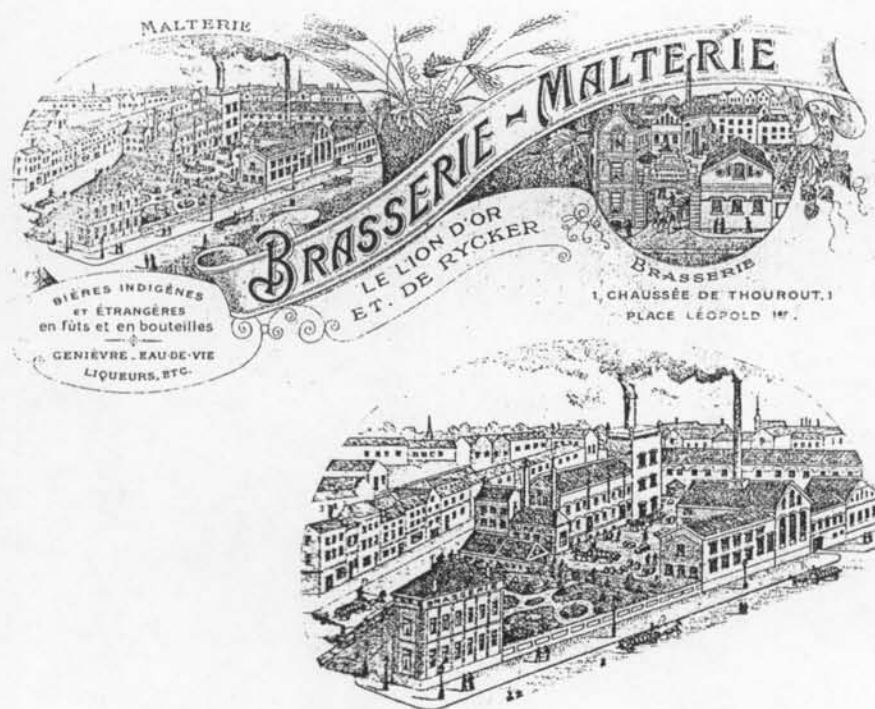
Moultoren en schoorsteen Warschaustraat

Brasserie Malterie "Le Lion d'Or"

Binnenplaats

101. 1920. De TORHOUTSE STEENWEG en de WARSCHAUSTRAAT.

Briefhoofd van de Brouwerij LE LION D'OR. Deze brouwerij was gelegen tussen de Torhoutse steenweg (links) en de Warschaustraart (rechts), en werd uitgbaat door de Heer Et. DE RYCKER. Op de plaats van het hoekhuis, met de vermelding "BRASSERIE" op de gevel, staat thans het gebouw van de handelszaak DEWEERT SPORT.

↓
August DEWEERT

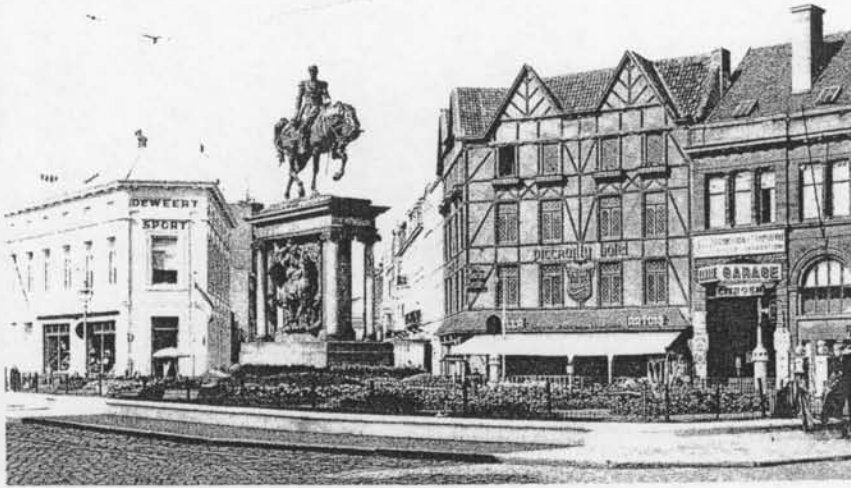
↓
Gustaaf CNUDE

Foto van de brouwerij met August Deweert en Gustaaf Cnudde

STAR Ostende — La Place Léopold

La Place Léopold

63. 1950. **Het LEOPOLD I PLEIN.**

Links, de Sportwinkel DEWEERT, daar gevestigd sedert 1938. De zaak werd gesticht in 1928 en was toen gelegen op de Torhoutse steenweg, waar thans een kapperszaak zich bevindt. Rechts, het Piccadilly HOTEL en de GRAND GARAGE ST CHRISTOPHE.

Het Leopold I-plein in 1950

Fietsenhandel en...toen ook reeds sport. Torhoutsesteenweg nr. 3

Louis Deweert, 1ste van links. Sponsor en mekaniker

Foto hoekhuis. Sport, Velo's. L. Deweert. (met billekarren)

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2006

- Elke zaterdag
- Van 24 december 2005 t/m 08 januari 2006 (gesloten 25 en 27 december, 01 en 03 januari 2006).
- Van 25 februari t/m 05 maart (gesloten 28 februari).
- Van 01 april t/m 17 april (gesloten 04 en 11 april).
- Van 25 mei t/m 28 mei.
- Van 15 juni t/m 17 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 28 oktober t/m 05 november (gesloten 31 oktober).
- Van 23 December t/m 07 januari 2007 (gesloten 25 en 26 december 2006, 01 en 02 januari 2007).
Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner

**COCK
CAMERA
SERVICE**

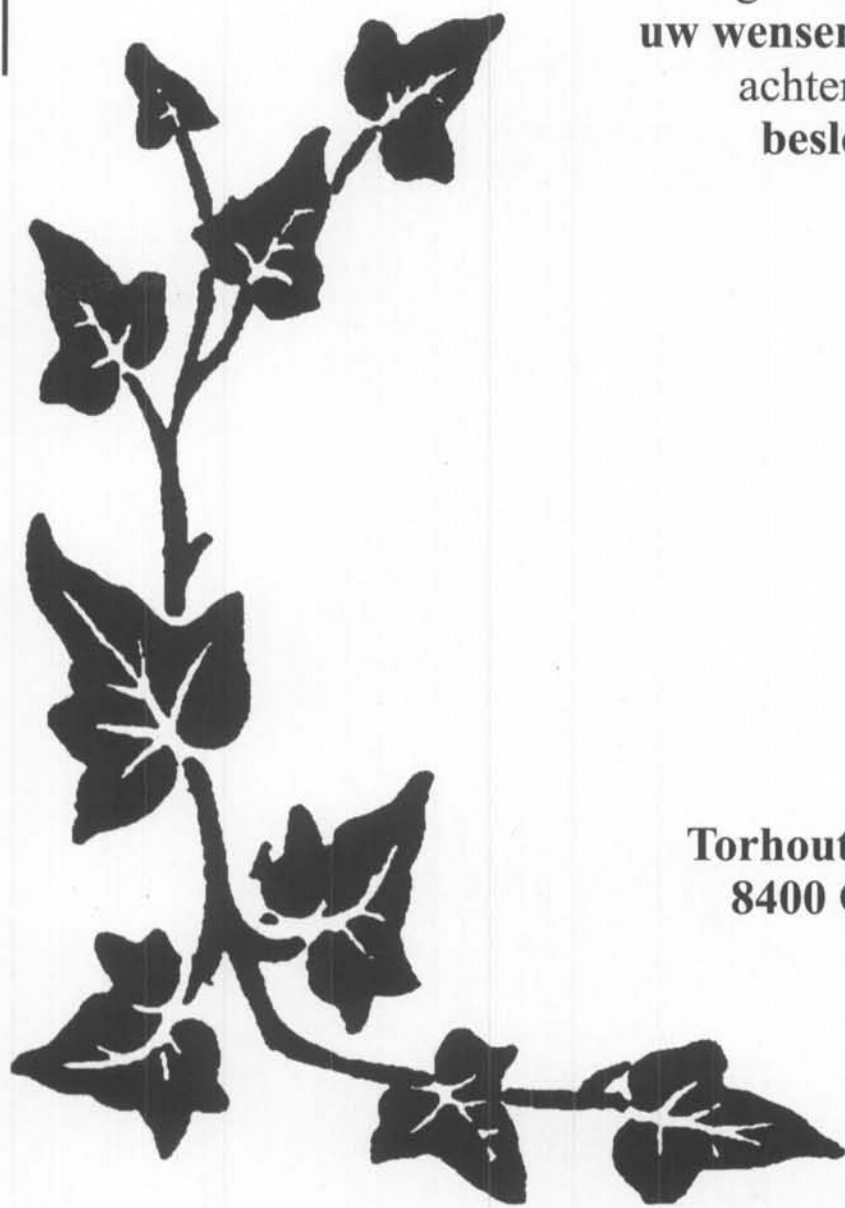
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Waar kwaliteit nog
vakmanschap is

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53